

Notícia de l'Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic)

Antoni F. Tulla i Pujol

Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
antoni.tulla@uab.es

Data de recepció: octubre de 2002

Data d'acceptació definitiva: novembre de 2002

Resum

Des de 1995 i cada dos anys, l'Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic) organitza la Moravian Geographical Conference on el medi ambient en resulta ser el contingut transversal i marc de referència de les diverses especialitats de la geografia. Aquests congressos són una excel·lent ocasió per al contacte entre geògrafs de l'Europa de l'Est i la de l'Oest.

Paraules clau: República Txeca, medi ambient, Institute of Geonics, congrés.

Resumen. *Noticia del Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic)*

Desde 1995 y cada dos años, el Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic) organiza la Moravian Geographical Conference, donde el medio ambiente resulta ser el contenido transversal como marco de referencia de las diversas especialidades de la geografía. Estos congresos son una excelente ocasión para el contacto entre geógrafos de la Europa del Este y la del Oeste.

Palabras clave: República Checa, medio ambiente, *Institute of Geonics*, congreso.

Resumé. *Reinseignements sur le Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic)*

Depuis 1995 et chaque deux années, le Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic) organise la Moravian Geographical Conference où l'environnement est le contenu transversal et le cadre de référence des spécialités de la géographie. Ces congrès sont une très bonne opportunité pour le contact entre géographes de l'Europe de l'Est et de l'Ouest.

Mots clé: République Tchèque, environnement, *Institute of Geonics*, congrès.

Abstract. *Information on the Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic)*

Since 1995 and every two years, the Institute of Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic) organises the Moravian Geographical Conference where environment comes to be the main issue as a reference for every geographical speciality. These conferences

are an excellent opportunity to link geography and geographers from both Eastern and Western Europe.

Key words: Czech Republic, environment, Institute of Geonics, conference.

L'Institut de Geonics (Academy of Sciences of the Czech Republic), en la seva secció de Brno, ha mostrat una activitat acadèmica significativa des del canvi polític a Txecoslovàquia a principis de la dècada de 1990-1999. Aquest institut estava orientat a l'activitat investigadora en l'àmbit de les ciències naturals, molt especialment de la geologia, per la seva relació amb l'activitat minera. L'any 1993 es va ampliar amb la incorporació de dues disciplines en l'àmbit de les ciències socials: la geografia i la sociologia. Pot entendre's aquesta ampliació temàtica, però també de persones, com una obertura intel·lectual i crítica, en l'esfera acadèmica, de l'Institut en particular i de l'Acadèmia Txeca en general. A la secció de Brno, aquesta ampliació va donar lloc al Department of Environmental Geography, que té per objecte l'estudi de l'estructura i el desenvolupament regional des d'una perspectiva del medi ambient amb quatre grans eixos: 1) la transformació de les regions frontereres del sud de Moràvia; 2) la regió de Brno i la seva posició en el conjunt de les grans unitats territorials de l'Europa central; 3) la geografia de les petites ciutats de Moràvia, i 4) els problemes de reestructuració de la regió d'Ostrava. A principis del segle XXI, aquesta secció de l'Institut de Geonics elabora projectes aplicats molt estructurats, amb la finalitat d'investigar els problemes regionals, amb efectes en el medi ambient i a diverses escales d'anàlisi. L'objectiu final és estudiar els fets geogràfics en relació amb la prosperitat econòmica, el benestar social i el medi ambient. El contingut dels estudis i la composició de l'equip acadèmic mostra una diversitat de geografia física (geomorfologia, climatologia, biogeografia i hidrologia), geografia humana (social, industrial, transport i lleure) i sociologia. L'equip consta de 17 acadèmics (9 dones i 8 homes), 10 en geografia física i medi ambient, 5 en geografia humana i 2 en sociologia; i de 4 tècnics, 1 bibliotecària, 2 especialistes en SIG i cartografia i 1 secretària.

Els grans projectes aplicats que s'estan desenvolupant en l'actualitat son:

- a) Població, paisatge i inundacions en la conca del riu Morava.
- b) Implementació de la metodologia en sistemes d'informació geogràfica (SIG) i GPS en el tractament temàtic de fenòmens naturals. Projecte en col·laboració amb la Palack University.
- c) La significació biogeogràfica de la formació de talussos per retenció de gel a l'Europa central. Projecte en cooperació amb l'Institut of Landscape Ecology, de Ceské Budejovice, de l'Acadèmia de Ciències Txeca.
- d) Impactes naturals i socials de la supressió d'activitats mineres. Especial atenció als impactes en el medi ambient i a les actuacions a la litosfera.
- e) Estudi dels problemes geomorfològics en àrees naturals protegides, de les esllavissades en les muntanyes dels Carpats Blancs i de la biomonitorització a la regió de Rožná.

- f) L'activitat turística com a complement d'altres activitats industrials i rurals a diverses àrees de Moràvia. Especial relació entre espais naturals protegits, restriccions industrials i mineres i noves activitats de lleure.
- g) Identificació i avaluació d'antics abocadors industrials en l'àrea oriental de Brno. Propostes de correcció ambiental.

L'Institute of Geonics publica, des de fa deu anys, la revista *Moravian Geographical Reports*, en anglès i amb resums en anglès i txec. Un nombre important dels autors i autores són dels països de l'entorn de Moràvia: Eslovàquia i Bohèmia principalment, però també de Polònia, Hongria, Eslovènia, Àustria i Alemanya. El contingut dels articles mostra un enfocament pluridisciplinari entre les aportacions de la geografia física, la sociologia i la geografia humana, però també integrador en l'anàlisi dels factors físics i socials que comporta tot estudi territorial. En alguns dels articles es presenten anàlisis prèvies al planejament, encara que s'hi troben a faltar aportacions més explícites sobre experiències de planejament. L'objectiu de l'Institut sembla més clar en aquest sentit, ja que referma la seva finalitat d'anàlisi de la realitat, de documentació cartogràfica i de diagnosi, i encara que faci propostes concretes deixa per als polítics el planejament de les solucions als problemes territorials. Pot ésser un dels resultats del procés d'obertura política i acadèmica, que permet ampliar, en la recerca, les consideracions socials i econòmiques més enllà de l'estudi del medi natural del territori, però encara separa molt clarament les funcions acadèmiques de les polítiques.

La secció de Brno (Moràvia) ha promogut, des de 1995, l'organització d'una conferència cada dos anys on es tracten diverses temàtiques de la geografia humana relacionades amb l'empremta generada en el medi ambient. Són reunions científiques entre 25 i 40 acadèmics, dels quals únicament una quarta part s'han repetit en les quatre edicions realitzades, i el fet de treballar en estructura de seminari facilita una relació molt participativa més enllà de la presentació de l'aportació de cadascú. La ubicació de la República Txeca a Europa ha facilitat que aquestes conferències siguin un lloc de trobada entre geògrafs i geògrafes de molts països, tant de l'Europa oriental com de l'occidental. No s'ha d'oblidar que durant molts anys ha estat molt difícil realitzar aquests contactes, primer, per les restriccions polítiques i, després, per les dificultats econòmiques dels geògrafs de l'Est per assistir a congressos en els països de l'Oest. Les diferències en el cost de la vida han representat una frontera més efectiva que la política. La República Txeca, accessible fàcilment per mitjà de tren i cotxe, amb un nivell de la vida més baix, ha fet més fàcil que s'hi pogués assistir. En aquest sentit, les conferències de geografia (CONGEO) organitzades per l'Institute of Geonics a Brno, han fet possible un veritable intercanvi de coneixements i d'objectes de la recerca en les dues «regions europees», l'Est i l'Oest. Darrere de l'aportació científica de cada participant hi ha un context social, d'organització, històric i de tradició científica, i és en aquesta realitat en perspectiva que es genera la discussió acadèmica més important.

Pot afirmar-se, sense cap dubte, que ha representat una de les «finestres» entre les dues Europes, amb un generós esforç per posar en comú l'estat de l'activitat investigadora des de l'Europa central, amb la participació d'acadèmics de països més a l'oest i, de vegades, d'altres continents. La temàtica ha estat sempre oberta, encara que s'hi han anat tractant diversos aspectes de la geografia humana de forma sistemàtica (urbana, rural, espais naturals i planejament regional), sempre relacionats amb el medi ambient. La raó és doble i certa en les dues explicacions: la tradició de l'Est de prioritzar el medi natural en l'anàlisi dels fenòmens geogràfics i la tradició més de l'Europa central de considerar el medi ambient com a part de l'explicació geogràfica.

La mera relació de les quatre publicacions de les primeres conferències ho poden testimoniar:

- Antonín VAISHAR (ed.) (1995). *Geography and Urban Environment*. Brno: Regiograph for Geokonfin. Els temes tractats varen centrar-se en diverses problemàtiques urbanes. La qüestió dels residus industrials així com la de la pol·lució atmosfèrica va ésser la més freqüent. En segon lloc, cal parlar dels canvis territorials a la ciutat des d'una perspectiva dels usos del sòl i de l'enfocament paisatgístic. En tercer lloc, es van considerar, en algunes de les aportacions, les problemàtiques del transport, tant des de la seva organització com dels impactes ambientals. Finalment, en quart lloc, cal considerar les aportacions sobre les funcions de la ciutat i l'organització territorial dels sistemes urbans¹.
 - Jan MUNZAR i Antonín VAISHAR (eds.) (1997). *Rural Geography and Environment*. Brno: Regiograph for Geokonfin. El plantejament principal s'organitza a través de tres paràmetres: la transformació del paisatge agrari en els darrers cinc a quinze anys, la degradació de l'espai rural a causa de polítiques industrials poc curoses amb el medi i la relació entre la protecció dels espais naturals i l'ordenació dels territoris rurals. Els països de referència eren tant en l'Europa central i de l'Est com en els països occidentals. Les metodologies emprades també abraçaven estudis quantitatius, qualitatius i més descriptius. Els investigadors A.F. Tulla, M. Sanjuan i F. Breton, del Departament de Geografia de la UAB, hi varen presentar la ponència «The rol of natural parks in rural development»².
1. La 1st Moravian Geographical Conference CONGEO'95, amb 14 aportacions, es va realitzar del 4 al 9 de setembre de 1995 a Brno, la capital de Moràvia, regió associada amb Bohèmia per constituir la República Txeca. Hi varen participar 21 congressistes, 12 homes i 9 dones, de 9 països (Txèquia 7, Eslovènia 4, Àustria 2, Croàcia 2, Polònia 2, Eslovàquia 1, França 1, Hongria 1 i Índia 1).
 2. La 2nd Moravian Geographical Conference CONGEO'97, amb 26 aportacions, es va realitzar del 15 al 19 de setembre de 1997 a Valtice, àrea vinícola del sud, molt a prop de la frontera austríaca. Hi varen participar 41 congressistes, 26 homes i 15 dones, de 18 països (Txèquia 9, Eslovènia, 4, Catalunya 3, Hongria 3, Àustria 2, Bielorússia 2, Bulgària 2, Eslovàquia 2, Estònia 2, Països Baixos 2, Suècia 2, Ucraïna 2, Alemanya 1, Croàcia 1, França 1, Índia 1, Irlanda 1 i Polònia 1).

- Pavlína HLAIVINKOVÁ i Jan MUNZAR (eds.) (1999). *Regional Prosperity and Sustainability*. Brno: Regiograph for Geokonfin. En aquesta conferència es donà la diversitat temàtica més gran. Pot considerar-se, però, que el desenvolupament local i la revitalització de regions de vella industrialització o molt afectades per la degradació del medi n'és el fil conductor. Per primer cop hi ha un gruix d'aportacions de geògrafs britànics que permeten comparar les dificultats en aquest sentit en els països de «transformació al socialisme» amb els «plenament capitalistes», i s'arriba a la conclusió que tenen moltes similituds³.
- Pavlína HLAIVINKOVÁ i Jan MUNZAR (eds.) (2001). *Nature and Society in Regional Context*. Brno: Regiograph for Geokonfin. Els temes tractats són diversos, però s'hi dóna molta importància a la relació entre natura i societat a l'Europa central i de l'Est en el «període de transició». S'hi analitzen problemes de sostenibilitat en els canvis en el medi ambient urbà, l'estudi d'antics centres industrials en el marc dels canvis estructurals, la revitalització econòmica i les polítiques de correcció ambiental, el nou paper que tenen les ciutats petites i mitjanes en el desenvolupament regional, la gestió de riscos en relació amb les conseqüències naturals i socials, que comporten, així com la protecció del paisatge i els seus aspectes més socials, amb una atenció especial a les àrees periurbanes. Els investigadors F. Breton, J. Sempere i A.F. Tulla, del Departament de Geografia de la UAB, hi varen presentar la ponència «Landscape transformation and social impacts: the embeddedness of agrarian societies in metropolitan areas. The case of the Llobregat Delta, Catalonia, Spain»⁴.

El 5th Moravian Geographical Conference CONGEO'03 es realitzarà del 15 al 19 de setembre de 2003 a Frenštát pod Radhostěm, en una àrea industrial i minera al nord de Moràvia, a prop de la frontera amb Polònia. El títol general de la conferència es «Regional Geography and its Applications» i s'hi tractaran temes de medi ambient regional, processos regionals i sistemes urbans, planejament regional, polítiques regionals i geografia, les eurozones, i la identitat regional, etnicitat, religiositat i problemes humans. L'anglès és la llengua de treball emprada en la conferència⁵.

3. La 3rd Moravian Geographical Conference CONGEO'99, amb 24 aportacions, es va realitzar del 6 al 10 de setembre de 1999 a Slavkov u Brna, a l'est de Moràvia, on hi ha grans extensions de conreus. Hi varen participar 32 congressistes, 17 homes i 15 dones, de 12 països (Hongria 7, Anglaterra 6, Txèquia 5, Polònia 3, Àustria 2, Índia 2, Portugal 2, Alemanya 1, Bèlgica 1, Canadà 1, França 1 i Itàlia 1).
4. La 4th Moravian Geographical Conference CONGEO'01, amb 24 aportacions, es va realitzar del 10 al 14 de setembre de 2001 a Tisnov, al nord-oest de Moràvia, en una àrea on es combina la vella indústria i la mineria amb el turisme. Hi varen participar 38 congressistes, 21 homes i 17 dones, de 12 països (Txèquia 13, Alemanya 7, Hongria 4, Catalunya 3, Eslovènia 3, Polònia 2, Armènia 1, Canadà 1, Eslovàquia 1, Irlanda 1, Itàlia 1 i Suècia 1).
5. Les dades de contacte són: CONGEO'03, Institute of Geonics (Czech Academy of Sciences), Branch Brno; Drobného 28, 602 00 Brno (República Txeca). Tel. 004205 45422725

Com a conclusió, podem afirmar que el medi ambient és el contingut transversal d'aquests congressos com a marc de referència de les diverses especialitats de la geografia. De fet, és la mateixa naturalesa del Department of Environmental Geography de la institució organitzadora. En aquest sentit, és important comprovar que les aportacions dels geògrafs a l'Europa central està molt mediatitzada per les tradicions germànica i dels països de l'Europa oriental, bàsicament Rússia, on hi ha un predomini de l'enfocament ambiental i de la geografia física, respectivament. En l'actualitat, en el marc del canvi polític i ideològic, s'ha posat molta més atenció a l'anàlisi social i econòmica del territori en els problemes que incideixen en el medi natural. Aquesta doble consideració, humana i física, de la geografia representa el principal objectiu d'aquestes conferències. Enfocament que també és de vital importància en la geografia catalana, i en l'espanyola, on es tendeix a fer una falsa parcel·lació del coneixement del territori entre les diverses disciplines. Ha de considerar-se que la geografia presenta una aproximació globalitzadora als problemes territorials, amb un nivell científic i amb rigor. En la construcció de l'Europa del segle XXI són cada cop més necessaris aquests llocs de trobada, com el que ens faciliten aquestes conferències, on es puguin debatre les aplicacions de la geografia, així com la naturalesa de la pròpia geografia, amb una estructura de seminari que afavoreix una comunicació més fluida, sincera i efectiva.

i 004205 45422711; fax: 004205 45422710; adreça electrònica: vaishar@geonika.cz; i la web: <<http://www.geonika.cz>>. El primer full informatiu és d'octubre de 2002 i el segon, d'abril de 2003, però no serà fins al 15 de juny que caldrà enviar el text de l'aportació i la reserva d'allotjament.